

Dr. phil. Hinrich Johannes Rink

Geografisk Tidsskrift, Bind 12 (1893)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0012-PDF/gto_0012_66854.pdf

Link til website:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=66854>

pdf genereret den : 22/5-2008

Dr. phil. Hinrich Johannes Rink.

Født ^{26/8} 1819 † ^{15/12} 1893.

Ved K. J. V. Steenstrup.

Den 15. December 1893 døde i Kristiania Dr. H. Rink, og dermed er en Mand gaaet bort, der ved sine Arbejder over Grønlands Natur og Befolkning har skabt sig et Navn, der er kjendt i hele den videnskabelige Verden; men desforuden har han ved sin ihærdige og utrættelige Arbejden for den grønlandske Befolknings Vel gjort sig fortjent af denne som næppe nogen Anden siden Hans Egedes Dage.

Hinrich Johannes Rink fødtes i Kjøbenhavn den 26. August 1819 af holstenske Forældre, og efter nogen Privatundervisning i Drengesaarene kom han paa Sorø Akademi, hvor han tog Artium i 1838 og anden Examen i 1840, den sidste med Udmærkelse. Derpaa studerede han Fysik og Kemi ved den polytekniske Lærestanstalt i Kjøbenhavn, hvor han en Tid lang var Assistent hos Professor Zeise. I 1843 vandt han Universitetets Guldmedaille for en kemisk-historisk Afhandling og blev Aaret efter Dr. phil. i Kiel. Efter dette „fik han Lyst til Medicinen“ og gjennemgik i Vinteren 1844—45 et anatomisk Kursus og hørte Forelæsninger i Berlin; blandt andre hørte han dog ogsaa Meteorologen Dove. Han siger selv om denne Periode af sit Liv, „at han følte sig meget overanstrengt og ofte nedtrykt og vankelmødig med Hensyn til sin Fremtid og var derfor meget taknemlig over, at Tilfældet foreløbig afgjorde dette Spørgsmaal for ham, idet han under sit Ophold i Berlin fik et Tilbud om at deltage i Korvetten „Galatheas Jordomsejling som Geolog.“

I Calcutta forlod Rink dog foreløbig „Galathea“ og kom Juledag 1845 til Nicobar Øerne, hvor han strax begyndte sine Undersøgelser. Da „Galathea“ senere kom dertil, sluttede han sig atter til Korvetten og fulgte med den paa dens Besøg ved de forskellige Øer. Den 25. Februar afsluttede „Galathea“ sine Undersøgelser, og Rink fulgte med Skibet til Pulo Pinang, men han havde allerede da besluttet at blive tilbage med den Del af Expeditionen, der ved Hjælp af Dampskibet „Ganges“ skulde foretage et Kolonisationsforsøg. I Pulo Pinang fik han et Anfald af Klimatfeber, men efter otte Dages Forløb tog han dog tilbage til Nicobarerne, hvor han forblev til Slutningen af Maj, da Kaptajnen paa „Ganges“ paa Grund af Sygdom og Proviantmangel saa sig nødsaget til at gaa tilbage til Pulo Pinang. Allerede før de naaede

dertil, blev Rink imidlertid atter angreben af Klimatfeber, og denne Gang saa voldsomt, at han svævede mellem Liv og Død. Da han kom sig, var han saa medtagen, at han maatte ansøge om at gaa hjem, og over Ceylon, Sues, Ægypten, Neapel, Marseille og Strassburg naaede han Kjøbenhavn i Julen 1846. Nogle Maaneder efter Hjemkomsten overrakte han Kong Kristian VIII sine Undersøgelser over de Nicobariske Øer, og ved Naturforsker mødet i Juli 1847 meddelte han sine Iagttagelser over Korallrevene paa Nicobarerne; samme Aar udkom hans større Arbejde: „Die Nicobarischen Inseln.“ Rink viser allerede i dette, sit første selvstændige Arbejde sin Evne til at frembringe et tiltalende og tilforladeligt Totalbillede af den af ham undersøgte Egn ved en omhyggelig Behandling af ikke alene de naturhistoriske, men ogsaa de etnografiske Forhold.

Efter Hjemkomsten maatte Rink atter se sig om efter en Livsopgave; hvorved hans Opmærksomhed rettedes mod Nord-Grønland, ved jeg ikke; men da han i Sommeren 1847 besøgte Blyantsminerne ved Passau, er det sandsynligt, at det har været Rygtet om de betydelige Mængder af Grafit, der i de senere Aar af engelske Skibsførere vare førte fra Langøen ved Upernivik til England, der har bevirket det. Saaledes skulle ikke mindre end 4 Skonnerter og 2 Brigger i 1845 have anløbet dette Sted, og den ene af disse Expeditioner skal endog have erholdt over 100 Tons af dette Mineral.

I Foraaret 1848 rejste Rink saa med offentlig Understøttelse til dansk Nord-Grønland for at undersøge Landet i mineralogisk-geologisk Retning. I den første Sommer berejste han Uperniviks Distrikt navnlig for at søge efter Grafitforekomster, men det synes ikke, at han i den Retning var heldig, i alt Fald har Grafiten ved Upernivik ikke senere været Gjenstand for teknisk Udvinning. Derimod saa det ud til, at han det næste Aar skulde være heldigere i Umånaks Distrikt, idet det ved Kaersut (Karsak) paa Fastlandet ligeoverfor Kolonien, lykkedes ham paa Fjældskraaningerne i en Højde af c. 1100 Fod at finde et Lag af tæt Grafit, der efter hans Mening skulde være opstaaet ved Basaltens Indvirkning paa et Kullag. Efter at Rink havde gjort Indberetning om dette Fund til Indenrigsministeriet, kom i 1850 Skonnerter „For

tuna“ under Ledelse af Kjøbmand, senere Kommerce- raad Lundt til Stedet, og i 21 Dage brødes der omtrent 10,000 Pd. Af dette skal en lille Prøve paa c. 150 Pd. være bleven solgt i Skotland for 1600 Kroner, men hele Resten blev det næste Aar erklæret for saa godt som usælgelig. Senere lod den kgl. Grønlandske Handel Grønlanderne selv samle og solgte det Indhandlede ved Auktion, men dette maatte tilsidst op- høre, da Priserne ikke dækkede Udgifterne.

Medens Rink saaledes ikke var heldig med at faa et teknisk Udbytte af sine Undersøgelser, lykkedes det ham i rent videnskabelig Henseende desto bedre. Han, der, som allerede hans Arbejde over Nicobarerne viste, mere var Geograf end egentlig Naturforsker, havde Blikket mere henvendt paa det Store og Hele end paa Detailundersøgelser, og han rettede derfor ogsaa særlig sin Opmærksomhed paa Landets isdækte Indre og dets Forhold til Polarlandenes Vidundere: De svøm- mende Isfjælde. Vel siger allerede „Kongespejlet,“ at Grønlands Indre er bedækket med Is, og vel have alle de senere Forfattere, lige til Giesecke og Graah, gjen- taget det Samme, men ved alle disse Skildringer var der noget dunkelt og uforstaaeligt, og først Rinks fortræffelige Skildringer stillede disse storslaaede Naturforhold i et saa klart Lys, at Kjendskabet til dem kunde blive almindelig videnskabelig Ejendom. Hertil kom endnu det Held, Rink havde, at hans Arbejde fremkom paa en Tid, da der i Geologien ivrigt disku- teredes Spørgsmaalet, om hvorvidt det nordlige Evropa havde været helt bedækket med Is eller ikke, eller kun haft mere eller mindre sammenhængende Gletschere. I denne Strid deltog Rink slet ikke, og kom hans Arbejde end til at spille en vigtig Rolle i den, saa stod han dog selv fuldstændig udenfor den, hvilket bl. a. fremgaaer af, at han ikke engang synes at have forstaaet, hvilken Betydning en „skuret Klippeflade“ spiller i dette Spørgsmaal. Et Par Steder, hvor han omtaler saadanne, mener han nemlig, at de kun vidne om, at Vandet tidligere havde staaet højere. Som en Elev af Forchhammer maatte det jo heller ikke forekomme ham særligt mærkeligt, at dette „Skjær- gaardsfænomen“, som Forchhammer kaldte det, forekom i et Land, hvor Bølgeslaget er saa stærkt. Det var altsaa ikke fra et geologisk, men fra et rent geografisk Standpunkt, at Rink studerede Indlandsisen.

De Spørgsmaal, han stillede sig, vare da: 1) Om det virkelig var én sammenhængende Ismasse, der overalt saaes i Bunden af Fjordene, saa der ikke kunde være Tale om at isfrie Steder kunne findes inde i Landet, med Dale ud til Kysten, hvor igjennem Rens-

dyrene kunne passere; 2) hvor findes de store Floder, der skulle bortføre Nedbøren? og, da han kom til det Resultat, at de ikke findes, 3) hvor blev da al den Sne og det Vand af, der faldt paa dette store Land? Blev det bortført og da hvorledes? eller foregedes Indlandets Is- og Snebedækning derved mere og mere, saa den tilsidst maatte dække ogsaa hele Yderlandet? De Resultater, han kom til, vare i Korthed følgende: Overalt i Fjordene og i Dalene, der gaa ind i Landet, støder man paa denne store Landis, Indlandsisen, som han kaldte den til Forskjel fra Sne- og Ismasserne paa Yderlandet, og den viser sig dér, ligesom fra de højeste Fjældtoppe, som et jævnt Plateau, der i Nærheden af Kysten hurtigt naaer en Højde af c. 2000 Fod og derfra stiger svagt indad. Da han, som anført, ikke kunde finde de store Floder, der maatte bortføre Ned- børen fra dette store Land, henlede hans Opmærk- somhed paa de store Isfjorde, og han mente da dér at have fundet Mundingerne af de forsvundne Floder, og da han udregnede, at det var uhyre store Masser af Is, der aarlig i Form af Isfjælde og Kalvis førtes ud gennem disse, antog han, at han her havde fundet Udførselsvejene for Nedbøren; disse Udførselsveje kaldte han Isstrømme. Da store Floder maa have et stort Opland, tillagde han ogsaa de større Isstrømme et Opland helt ind i det Indre af Grønland, saaledes som han har antydnet det paa det lille karakteristiske Kort, der fulgte med 2det Bind af „Grønland“ 1857. Ja, paa Kortet, der fulgte med „Danish Greenland“ London 1877, har han istedetfor de Streger, der paa det førnævnte Kort skulle betegne de enkelte Isstrømmes Opland, endog ligefrem tegnet de forsvundne Floder. Indlandsisen selv, mente han, var dannet væsentlig ved, at Bræerne fra Indlandets Fjælde havde fyldt Dalene, hvorved Floderne vare flydte over og frosne om Vinteren, og da den derved dannede Is ikke kunde smelte om Sommeren, var den bleven liggende til næste Vinter og atter bleven forøget og saaledes videre, indtil hele Lavlandet var blevet overflydt til en Højde af c. 2000 Fod. Efter at have naaet denne Højde, mente Rink, at Indlandsisen var stationær; thi i Modsætning til de tidligere Forfattere, som f. Ex. Giesecke, der næsten alle mente, at Grønland tilsidst næsten helt vilde blive bedækket af Is, mener han, at det har ingen Fare, da Afløbet gennem Isfjordene er tilstrækkeligt til at forhindre en saadan fuldstændig Oversvømmelse. Ideen til denne Teori om de frosne Floder synes Rink at have faaet fra et ubetydeligt Kystfænomen, nemlig det, at Elvene om Vinteren dels dækkes af en Isskorpe, dels afsætte en Mængde Islag

ovenpaa hinanden, og endvidere det Faktum, at disse Islag kunne i kolde Somre blive liggende til næste Vinter.

Angaaende Maaden, hvorpaa Rink tænkte sig, at Indlandsisen gennem Isstrømmene førtes ud i Havet og dér afgav Materialet til Isfjældene, kan jeg fatte mig i Korthed, da den jo for nylig er diskuteret her i Tidsskriftet. Han tænkte sig jo, at Isen skød saa langt ud og ned i Vandet, indtil dettes Opdrift brød Stykker af, der da steg op til Overfladen. Derved kunde det ske, at Isfjældene kunne komme til at rage 3 à 4 Gange saa højt op over Vandfladen som Enden af Bræen. Rink selv maalte hverken Bræernes Bevægelse eller Brændernes Højder, dertil havde han bl. a. ingen Instrumenter, men hans Udregninger af Mængden af Kalvis lod formode, hvad *Helland* først henimod 30 Aar efter beviste, at der maatte være en hidtil ukendt Bevægelse i de store grønlandske Bræer.

Rinks Undersøgelser over Indlandsisen og Isfjordene, som Nordenskiöld har kaldt mesterlige, Andre have kaldt dem klassiske, ville stedse beholde deres Værd, og, selv om Rink ikke havde skrevet Andet, ville de alene være tilstrækkelige til at bevare hans Navn for Forglemmelse.

Af andre Arbejder, Rink med stor Dygtighed fuldførte, kan nævnes hans velbekjendte Kort over Nordgrønland. Til Udgangspunkt havde han kun Graahs Skitsekort, der støttede sig til 23 astronomisk bestemte Punkter, og af Hjælpe midler havde han kun et Kompas, en Lommesextant, et Kvægsølvbarometer og et Stykke Reb til Basismaaling. Af en Skibsfører havde han paa Opreisen lært at maale en Meridianhøjde, men han ses aldrig at have benyttet Sextanten til andet end terrestriske Vinkelmaalinger. Det er en Selvfølge, at Rink ogsaa med stor Samvittighedsfuldhed iagttog de geologiske Forhold, men her skal dog kun henvises til, at han er den første, der har forsøgt at give et geologisk Kort over en Del af Grønland, ligesom han ogsaa er den første, der giver en samlet Oversigt over de tilgængelige Kullag. Derimod er der med Rette fremhævet det Mærkelige i, at han havde saa ringe Blik for Betydningen af de senere saa berømte Planteforsteninger, at han kunde opsøge saa mange Kullag i Waigattet, ja, endog finde de forkullede Træstammer ved Atanikerdluk uden en eneste Gang at bemærke de overalt omkringliggende Planteforsteninger, uagtet Giesecke omtalte dem ved Ritenbenks Kulbrud, og uagtet han selv samlede dem ved Umanak, ligeledes efter Gieseckes Anvisning. Endelig skal nævnes, at

Rink hjembragte den første af de senere ved Norden-skiölds Fund saa berømt blevne gedigne Jærnmasser.

Det var dog ikke alene Naturen, Rink undersøgte ogsaa Befolkningen interesserede ham levende, og denne Interesse skulde, paa et senere Stadium af hans Ophold i Grønland, saa aldeles fortrænge hans naturhistoriske Interesser, at han næsten fuldstændigt opgav dem.

I Slutningen af Aaret 1851, altsaa efter halvfjerde Aars Forløb, „foranledigede Omstændighederne“, at Rink gik hjem, og medens han med stor Flid paa skyndede sine Arbejders Udgivelse — allerede den 8de Januar 1852 kjendte Videnskabernes Selskab den første af dem værdig til Optagelse i dets Skrifter — havde han det Held at blive optaget til Medlem af en Kommission, som Regeringen ved kgl. Resolution af 2. Marts 1851 havde nedsat for at overveje „de grønlandske Anliggender.“ Blandt de Spørgsmaal, der her overvejedes, var ogsaa Spørgsmaalet om Privates Adgang til Grønland, og i den derom affattede Betynkning opfordredes Rink til at berejse Syd-Grønland paa lignende Maade som tidligere Nord-Grønland. Uagtet han mente at maatte bruge 5 Aar til en saadan Undersøgelse, paatog han sig dog at berejse Syd-Grønland i Sommeren 1852 for at danne sig en Mening om dette Spørgsmaal. Strax efter Hjemkomsten udgav han: „*Om Monopolhandelen paa Grønland*,“ hvori han omtaler Grønlands naturlige Hjælpekilder og mener, at der ikke kan være Tale om at aabne Landet for Evropeere, samt at Monopolhandelen bør bibeholdes.

I 1853 traadte Rink i Handelens Tjeneste, idet han den 1. Juli konstitueredes som Bestyrer af Kolonien Julianehaab med Myndighed og Forretninger som Inspektør.

Ved Julianehaab afsluttede Rink 1854 1ste Bind af „*Grønland*“, der omfattede Nord-Grønland, og hvis første Afdeling allerede var udkommen 1852. 2det Bind, Syd-Grønland, afsluttede han under et Besøg i Hjemmet 1857.

Dette Rinks Hovedværk modtoges med fortjent Anerkjendelse saavel i Indlandet som i Udlandet, og siden Hans Egedes „*Perlustration*“ har heller intet Værk givet en saa fortrinlig Skildring af Grønland og dets Befolkning som dette. 1860 udgaves dette „Rinks klassiske Værk“, som Karl Ritter i Fortalen siger, paa Tysk af Anton von Etzel. Paa Titelbladet staaer rigtignok kun: „Aus dänischen Quellschriften“ men, som Etzel selv siger: „Wenn das hiermit dem Publicum übergebene Werk den Namen des Unterzeichneten trägt, muss derselbe gewissenhaft alles daraus er-

wachsende Verdient von sich ab, und auf den geistigen Urheber desselben, Dr. H. Rink, hinlenken. Sein Eigenthum ist es im Ganzen und Grossen, sein Eigenthum in allen Details.“ 1877 udgav Rink selv Bogen paa Engelsk under Titelen: „*Danish Greenland, its people and products*“.

I 1855 blev Rink Kolonibestyrer ved Godthaab, og den 29. Marts s. A. konstitueredes han som Inspektør i Syd-Grønland. Den 2. Mai 1856 indsendte han sammen med Pastor Jønssen, Brødremissionær Kleinschmidt og Læge Lindorff: „Underdanigst Forslag til Indenrigsministeriet om Oprettelsen af et Slags Forstanderskaber ved Colonierne i Grønland til Bestyrelse af de Indfødtes fælles Anliggende o. s. v.“ og dermed var et nyt Afsnit i *Grønlands Historie indledet*, thi her blev det første Forsøg gjort paa at skaffe den indfødte Befolkning en Smule Selvstændighed, en Smule Ret til at tale med om dens egne Anliggender.

Som Forsøg fik Rink Lov til, at disse Forstanderskaber i 2 Aar maatte, under hans Ansvar, indføres ved de Kolonier, han fandt det passende, og efter en Del Famlen bleve Forstanderskaberne indførte i Syd-Grønland ved „Foreløbige Bestemmelser af 7. Maj 1862,“ og under 1. Maj 1863 udstedtes lignende Bestemmelser for Nord-Grønland. Havde Rink ikke udført andet for Grønlænderne, vilde alene Indførelsen af Forstanderskaberne sikre ham en Hædersplads i Grønlands Historie.

Under et Ophold i Hjemmet i 1856 bearbejdede og udgav Rink Resultatet af den i 1851 nedsatte Kommissions Arbejder under Titlen: „Samling af Betænkninger og Forslag vedkommende „Den Kongelige Grønlandske Handel“, der er af Vigtighed ved Studiet af de grønlandske Forhold. Det var ogsaa under dette sit Ophold i Hjemmet, at Rink lod en Grønlænder oplære i Bogtryk og Stentryk, og fra Bogtrykkeriet i Godthaab er der siden 1861 regelmæssigt udkommet et Tidsskrift (Atuagagdliutit) paa Grønlandsk med Lito-grafier.

Den 15. Maj 1858 blev Rink udnævnt til kgl. Inspektør for Syd-Grønland, og hans private Studier vendte sig fra nu af udelukkende mod Etnografien og Studiet af Eskimoerne og deres Sprog. Han samlede over 300 eskimoiske Sagn saavel fra Grønland som fra Labrador, hvilke han alle oversatte og udgav; først paa Dansk under Titelen: „*Eskimoiske Eventyr og Sagn Kjøbenhavn 1866*“ med Supplement 1871 og senere paa Engelsk: „*Tales and Traditions of the Eskimo. London 1875.*“ Derved kom Rink ind paa sammenlignende Studier af de forskellige Eskimostammers Sagn og Sprog og kom til Slutningen til det Resultat, at de oprindelige Eskimoer beboede det Indre af Alaska, hvorfra en Sidegren befolkede de Aleutiske Øer, hvorimod Hovedracen senere nedsatte sig ved Flodmundingerne og spredte sig mod Nord hen til Beringstrædet og passerede Point Barrow og derfra gik længere mod Øst, indtil de tilsidst endte i Labrador og Grønland. Saavidt jeg véd, er Rink den, der først har fremsat den Opfattelse, at Eskimoerne ere en

oprindelig amerikansk Stamme og ikke ere indvandrede fra Asien; under alle Omstændigheder er han vist den, der bedst har begrundet denne Teori.

Rinks Helbred var, siden han havde haft Klimatfeberen, stadigt vaklende, og i 1868 gik han hjem fra Grønland og entledigedes fra sit Embede under 11. November s. A., dog med Forpligtelse til at yde Indenrigsministeriet sin Bistand ved Behandlingen af de Grønland vedrørende Sager, hvorved vel nærmest tænktes paa Forstanderskabssagerne, der af Inspektørerne sendtes direkte til Ministeriet.

I 1871 døde Direktøren for den kgl. grønlandske Handel, Justitsraad Olrik, og efter Opfordring overtog Rink nu Direktoratet fra 1. Juli s. A. Han siger selv, at han egentlig helst var vedbleven at være Privatmand, men han modtog Embedet, da han mente at han i denne Stilling bedre kunde udrette Noget for sine Grønlændere.

Han begyndte ogsaa strax med at omarbejde og sammenarbejde Bestemmelserne om Forstanderskaberne, og disse bleve approberede af Indenrigsministeriet den 31. Januar 1872. Hvad der dog vistnok alligevel mest laa ham paa Sinde var at faa den gamle, bl. a. af Kommissionen i 1840 fremsatte Tanke realiseret, nemlig at faa Administrationen adskilt fra Handelen. Denne Tanke har ofte været fremme, men har selvfølgelig aldrig kunnet trænge igjennem, da den ingen virkelig Berettigelse har, da Handelen jo aldrig fra Regeringens Side har været drevet med Tanke om blot at give en eneste Øre i Overskud, men blot været beregnet paa at underholde Missionen og Administrationen.

De grønlandske Affærer have derfor egentlig altid, siden Staten overtog deres Ledelse, været styrede af en Administration, aldrig af en „Handel“; thi alle de Forandringer, der i Aarenes Løb ere foretagne i Indhandling, Udhandling o. s. v., have altid været dikterede af Hensyn til Grønlændernes Vel, aldrig af Hensyn til det pekuniære Udbytte. Et udmærket Exempel paa, at Regeringen i Valget af ledende Mænd kun tog Hensyn til dem, der kjendte og vilde arbejde for Grønlænderne, er jo selve Opfordringen til Rink om at overtage Direktoratet; thi det var sandelig ikke hans merkantile eller administrative Evner, der kvalificerede ham dertil.

Det blev efterhaanden næsten en fix Ide hos Rink, at han maatte se at faa dannet en Administration, hvori han selvfølgelig selv skulde deltage, for at der derved kunde dannes en Modvægt mod Handelens Direktør, foreløbig ham selv, der formentlig hverken kunde eller vilde varetage Grønlændernes Interesser. Efter et Par forgjæves Forsøg opnaaede han ogsaa, at Ministeriet i 1877 billigede, at nogle med de grønlandske Forhold kjendte Mænd traadte sammen i en Kommission, der skulde bistaa Direktoratet. Denne Kommission var kun raadvivende og kunde ingen Betydning faa, da den, hvis den var af en anden Mening end Rink, intet Middel havde til at gøre sin Mening gjældende, da den var uden Forbindelse med Mini-

steriet. Det sidste Arbejde, Rink fik udført for sine kjære Grønlændere, var Oprettelsen af Grønlænderhjemmet, det vil sige et Sted, hvor de unge Grønlændere, der skulde uddannes i Kjøbenhavn til Haandværkere o. s. v., kunne opholde sig. Tanken var tiltalende, og Ministeriet gav sin Tilladelse til, at han lod opføre en Villa og deri indlogere de unge Grønlændere.

Imidlertid var Rink, der aldrig i nogen synderlig høj Grad havde haft Evnen til at forhandle med Folk, der var af en anden Mening end han, efterhaanden bleven saa nervøs og sygelig pirrelig, at han tog sig de i og for sig ubetydelige Bemærkninger, Ministeriet gjorde angaaende hans Ledelse af Grønlænderhjemmet, altfor nær, ja endog saa nær, at han tilsidst mente ikke at kunne forsvare at beholde Direktørposten. Temmelig pludselig søgte han saa sin Afsked, og denne bevilgedes ham den 28. Januar 1882.

Aaret efter bosatte Rink sig med sin i Grønland fødte Hustru, Signe født Møller, der har skaffet sig et Navn i Literaturen ved sine ypperlige Skildringer af Grønlændernes Liv og deres Forhold til de Danske, sig i Kristiania, hvor deres eneste Barn, en Datter, var gift. Her fortsatte Rink sine Studier over Eskimoerne, navnlig sammenlignede han de forskellige Dialekter, og Resultatet heraf fremlagde han i 11te Hefte af „Meddelelser om Grønland“ 1887 under Titelen: „*The Eskimo Tribes, their distribution and characteristics especially in regard to language*“.

Rink var, uagtet han rystede stærkt paa Haanden, en overordentlig flittig Skribent, og foruden de ovenfor nævnte Hovedværker har han i danske og udenlandske Tidsskrifter skrevet en Mængde Afhandlinger, der alle have det samme Formaal, nemlig at udbrede Kjendskab til hans kjære Grønlands Natur og Befolkning.*)

Mindre Meddelelser.

Bog anmeldelse. De Missionærer og Andre i Grønland, der ifølge deres Stilling have set sig nødsagede til at skulle sætte sig ind i det grønlandske Sprog, saaledes som dette tales i vort nordlige Biland, have i lange Tider haft adskillige Vanskeligheder at kjæmpe med for at komme grundigt tilbunds i Sproget.

I den første Halvdel af indeværende Aarhundrede var man saa godt som udelukkende henvist til det af *Otho Fabricius* i 1801 udgivne Værk: „Forsøg til en forbedret Grønlandsk Grammatica“. I Tidens Løb undergik Sproget imidlertid saa store Forandringer, at denne Grammatik, især paa Grund af den deri anvendte Skrivemaade, i en lang Aarrække næsten var ubrugelig som Hjælpemiddel til Studiet af Sproget. Herpaa søgte afd. Seminarielærer ved Godthaab *Samuel Kleinschmidt*, der dengang endnu stod i Brødremissionens Tjeneste, at raade Bod og udgav i 1851 sin „Grammatik der groenländischen Sprache“ (trykt og udgivet i Berlin). Han anvendte heri en ny grønlandsk Ortografi, der paa en bedre Maade svarede til Udtalen af Ordene, og denne Ortografi er senere benyttet saavel ved Udgivelsen af Bøger som af de Indfødte selv i Skrift; til denne Grammatik, der imidlertid ogsaa havde sine Skyggesider, idet den var affattet i et meget koncist og utilgængeligt Sprog, hvorfor der stilledes store Fordringer til Læseren i Henseende til Kjendskab til Tydsk, have Missionærerne og andre Embedsmænd i mange Aar været henviste; først i 1888 udgav Missionær *Chr. Rasmussen* paa Direktoratet for den Kongelige grønlandske Handels Foranstaltning en „Grønlandsk Sproglære“, affattet i det danske Sprog, hvilken Bog er et selvstændigt Arbejde, om den end er bygget paa de samme Grundsætninger som *Kleinschmidt*s Grammatik.

I lexikalsk Henseende have de Vedkommende ogsaa i mange Aar været uheldigt stillede. I 1804 udgav *Otho Fabricius* en grønlandsk Ordbog (trykt i Kjøbenhavn) ledsaget af et dansk Register over Ordene. Til dette Værk har man været henvist, indtil forannævnte *S. Kleinschmidt* paa Foranstaltning af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet og med det Kongelige danske Videnskabernes Selskabs Understøttelse i 1871 udgav en „omarbejdet grønlandsk Ordbog“ (trykt i Kjøbenhavn), i hvilken den nye Skrivemaade var fulgt.

Som Alt, hvad *Kleinschmidt* udgav, var ogsaa dette

hans Arbejde meget grundigt og samvittighedsfuldt behandlet, og det manglede kun et dansk Register eller en dansk-grønlandsk Del for at være et i alle Henseender godt og praktisk Hjælpemiddel for dem, der skulde sætte sig ind i det grønlandske Sprog; disse vare saaledes stadig henviste til at benytte sig af det af *Fabricius* givne Register for ved Hjælp af dette at finde Ordet i *Kleinschmidt*s Ordbog, hvilket Arbejde i de fleste Tilfælde var forbundet med meget Bryderi, særlig da det af *Fabricius* givne Register var forældet og i ortografisk Henseende maatte anses for ubrugeligt.

Imidlertid er der i disse Dage raadet Bod paa dette Savn, idet der er udkommet en „*Dansk-grønlandsk Ordbog*“ ved *J. Kjer* og *Chr. Rasmussen*, udgivet paa Foranstaltning af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Kjøbenhavn 1898.

Man kan kun være D'Hrr. *Kjer* og *Rasmussen* taknemlige for, at de have paataget sig dette besværlige og omfattende Arbejde, der i høj Grad har lettet de deri Interesserede Adgangen til at sætte sig ind i det vanskelige grønlandske Sprog. At det foreliggende Værk er grundigt og tilforladeligt udarbejdet, derfor borge tilstrækkeligt Udgivernes Navne.

J. Kjer har i en længere Aarrække været Missionær i Grønland og har, efter at have søgt sin Afsked, bevaret sin Kjerlighed til det grønlandske Folk og stadig syset med literære Arbejder i det grønlandske Sprog; hans Grundighed som Oversætter og Literat er noksom bekendt.

Chr. Rasmussen (den samme, som ovenfor er omtalt), har siden 1878 virket som Missionær i Grønland og maa ogsaa siges at være en særlig kompetent Dommer med Hensyn til grønlandsk Sprog. Ordbogen er ledsaget af et „Suplement til den grønlandske Ordbog“, udgivet af bemeldte *Chr. Rasmussen*, hvilket Suplement er udarbejdet i nøje Tilslutning til *Kleinschmidt*s Ordbog og indeholder grønlandske Ord, der ikke ere optagne i sidstnævnte Ordbog.
Carl Ryberg.

*) Til Hjælp ved denne Fremstilling har Fru Rink sendt mig nogle af sine private Optegnelser, hvorfor jeg bringer hende min ærbødige Tak.